

**АНАЛІЗ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО АПАРАТУ, ЩО ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ДЛЯ
ОЦІНКИ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТОРІВ
АВТОМАТИЗОВАНИХ СИСТЕМ УПРАВЛІННЯ**

Романюк А.О., Романюк А.В.

*Харківський національний університет Повітряних Сил
імені Івана Кожедуба, м. Харків*

*Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця, м. Харків*

В доповіді розглянуто питання аналізу науково-методичного апарату, що застосовується для оцінки і вдосконалення діяльності операторів автоматизованих систем управління (АСУ).

З метою вирішення підвищення організаційної та технічної гнучкості управління різними технологічними процесами (ТП) при вирішенні конкретних завдань, було зроблено акцент на зростання ролі людини в сучасних системах, що обумовлюється інтелектуалізацією АСУ ТП та зростанням складності вирішуваних завдань.

В сучасних АСУ електронно-обчислювальна машина (ЕОМ) розглядається як тактичний інструмент, людина ж є стратегом. За своїми можливостями людина і машина взаємно доповнюють один одного. Людина має переваги перед машиною за способами сприйняття та обробки інформації, здатності поєднувати різномірні елементи в єдину структуру, в розв'язанні нечітко сформульованих завдань, в умінні оцінити стан керованого об'єкта не тільки за прямими, але і непрямими сигналами, не передбаченими системою управління.

Автоматизація виробництва і управління з використанням ЕОМ висунула на передній план проблему організації ефективної взаємодії машини і людини з урахуванням особливостей людини як ланки системи управління і створення найкращих умов роботи. Таким чином, проблема оцінки і вдосконалення діяльності оператора АСУ є актуальною.

В результаті проведеного дослідження було детально розглянуто такі напрямки і методи з точки зору оцінки і вдосконалення діяльності операторів АСУ: концепція трансформаційної теорії динаміки систем; семіотичні системи ситуаційного управління; графоаналітичний метод оцінки очікуваної ефективності бойових дій; метод структурно-алгоритмічного аналізу; метод мережевих моделей діяльності; метод еталонного оператора (метод копіювання). Наявність позитивних сторін і недоліків у кожного з розглянутих методів дозволяє говорити про те, що при вдосконаленні методики побудови моделей діяльності обслуг автоматизованих командних пунктів (АКП) доцільно комплексне використання різних методів аналізу процесів бойової роботи з урахуванням особливостей дій груп операторів. При вирішенні питань застосування моделей діяльності на АКП необхідно враховувати особливості діяльності різних операторів АСУ та рівень їх підготовки. Аналіз зазначених напрямків науково-методичного апарату з виявленням сильних і слабких сторін дозволить сформулювати необхідні вимоги при вирішенні питань застосування моделей діяльності різних операторів АСУ та рівень їх підготовки, а також виділити рівні підготовки операторів.